

Bodor Ferenc AZ IPARMŰVÉSZETI FŐISKOLÁ- SOK MAGYARLUKAFÁN

Körülbelül abban az időben, – 1981 nyarán – amikor a műegyetemista építészhallgatók elkezdték a visegrádi táborokat Makovecz Imre vezetésével, a Magyar Iparművészeti Főiskola belsőépítész hallgatói felfedezték a zselici dombok között meghúzódó Magyarlukafát. A szociológusok ekkor még csak félve és szórványosan közelítették meg a falut, újságíró, filmes, tévés ugyan már gyakrabban vette útját errefelé. Erről azonban a főiskolások semmit sem tudtak, őket irányítúként vonzotta a szelíd erotikus képzeteket keltő dombhajlatok közül feketén felgomolygó füst, ami a megszokott tavaszi gumiabroncs égetésből származott. Ez volt a falu első névjegye az idilli őserdők fölött.

Már az elején, szinte öntudatlanul is az volt a társaság szándéka, hogy valami hasznos dolgot építsen, készítsen, hogy Bartos Tibor szavával élve „bandában mesterkedjen.” A társaságnak nem volt se terep- se különösebb anyagismerete, noha már fogtak gyalut s kalapácsot a kezükbe a főiskolai faműhelyben. A tájház kertje kínálta az első feladatot – egy pottyantós, körkilátásos fonottfalú budi hiányzott az összképből. Itt ismerkedtek meg a gyerekek a zsufedél készítésével, ami a későbbiekben a falubeliek egy részének kenyérkereső foglalkozása lett. A nád-szalma kombinációjú mezőszéki pásztorhajlékra emlékeztető fonott építmény, – a biobudi – olyan organikusán simul a tájba, mint egy álcázott, fészületlen óriásállat.

Az építmény sikerét a gyakorlat igazolta, valamint az a megnyugtató élmény, hogy a falun töltött, önellátó napok összekovácsolták a társaságot, valamint, hogy valami használható, értékelhető, felmutatható tárgy készült. Nyomot hagytunk a falu épületegyüttesében. Így aztán nem volt nehéz új táborlakókat toborozni a későbbiekben, különösen, amikor lassan megkezdődött a környék felfedezése: a szomszéd kastély az arborétummal és a szomszéd falu hosszútornácós házainak

Beszélgetés Andrásfalvy Bertalan néprajzkutatóval 1980 nyarán

romlatlan egysége egyaránt rabul ejtette a magyar vidéki építészeti kultúrával, hagyománnyal épp-hogy ismerkedőket. Lassan, évről-évre fejlődött a telep infrastruktúrája, s észrevétlenül, de a falu is megszokta a főiskolásokat, akiknek a jelenlétét jól készítették elő az egyéb ott ténykedő kézműves fiatalok.

A nyolcvanas évek közepétől a falunak új, demokratikusan választott vezetője lett egy pesti, egykori nép-, és életművész személyében, aki rengeteget lendített a falun rövid idő alatt és néhányan kiköltöztek a városból Lukafára. Ők komoly segítséget jelentettek a főiskolásoknak – rajtuk keresztül könnyebben lehetett a helybeliekkel kapcsolatot teremteni. Az első időszak után kristálytisztá lett, mondhatni tudományos szintre emelkedett a nyári együttlétek célja: hasznos tárgyakat készíteni vagy a műhely céljait szolgáló ház számára vagy esetleg a falunak. Persze mindig voltak a csoportban a maguk útját járók, akik szöttek, faragtak, fontak – de a többség közösen munkálkodott valamin.

Az elkészítendő tárgy, építmény méretét, milyenségét vagy az isteni szikra határozta meg, vagy az előjáró-polgármester kívánsága és a rendelkezésre álló anyag s pénz mennyisége.

Így készült el a rekonstruált és messziről ideszállított pajtába egy szinpad, – szolid ornamentális diszkekkel kiegészítve – amit a későbbiekben vándor színtársulatok használtak, megalakítva a Pajtaszínházat.

Az elmúlt évtized közepén néhány évre bekapcsolódott a telepbe egy keletnémet főiskola vállalkozó szellemű csapata, akiket különösen vonzott a szomszédban dolgozó nyugatnémet céhes ácsok organikusán tájbasimuló munkálkodása. Aztán a németek – mint a két csapat – elvesztették érdeklődésüket a Dél-Dunántúl iránt részint érthető politikai okokból, de beléptek a helyükre az angolok, finnek, hollandok.

Asztal készült, erős, sok mindent kibíró, az újonnan helyrehozott templomba – erre helyezték a frissen készített szárnyasoltárt, ez utóbbi azonban nem a főiskolások munkája volt. Egy hét alatt kellett az asztal szerkezeti megoldásait kitalálni, természetesen csapolva, szeg nélkül, az egyes elemeket legyártani és aztán összeállítani. Később több bútor is készült.

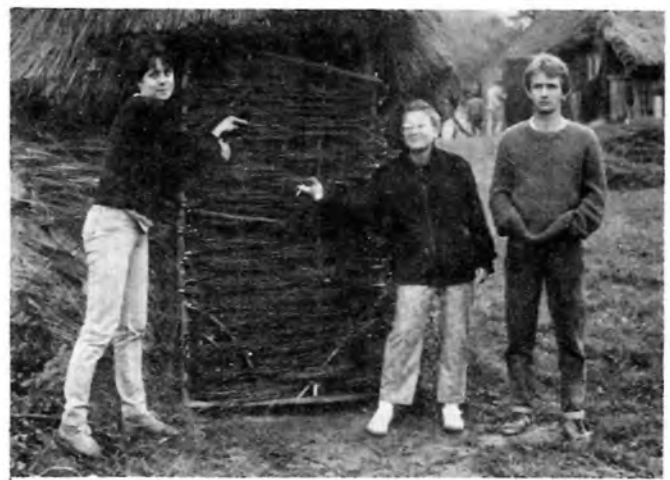
Lakóház és pajta benne szinpaddal

Biobudi építés közben és vesszofonatos ajtaja 1981

Ezután valami építészeti feladatot kerestünk – így született meg a csúnyácska, bár hasznos kocsmáépület melletti kugliház ötlete. Újfeni a hallgatók találékonyságára volt bízva a szerkezet kitalálása, s rövid napok alatti összeácsolása. Itt anyagot kellett beszerezni a szomszéd fűrésztelep-

ről, azokat méretre vágni a műhely-múzeumház faműhelyében, elegyengetni a terepet és végül összeeszkábálni az építményt. Ez már a falu szeme előtt készült, tudtuk, egy darabig ott is marad – nem lehet haszontalan az építmény.

A kész budi és közönsége

A templomi asztal

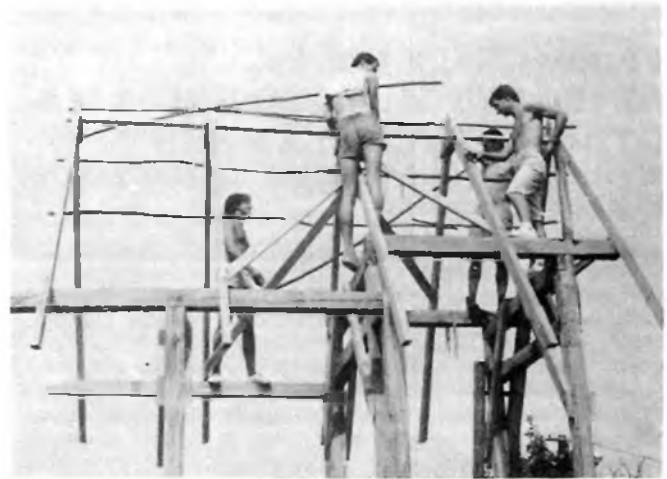
A nyári együttlétek később beépültek a főiskolai tanmenetbe gyakorlat címen és hasznosabbnak tűntek, mint fűrészport söpörni egy BUBIV gyár-egység udvarán, megtűrt, kellemetlen tehernek lenni egy széteső iparágban. Lukafán a faipari műhelymunka alapjaival a valóságban találkoztak a növendékek, valós, használati tárgyak készültek el közösségi munkával s hozzá mindig kiegészítőül szolgáltak a varázsos, pánerotikus barangolások a dombok között, a fejjel érő csalánosokban, bele-bele pottyanva az elhagyott kutakba, megbotolva a lakatlan falvak otthagytott nyomaiban.

S miközben mi a gyaluforgácsban gázolva vitáztunk a fakötéseken, lassan kezdett valami történni a tájban. Rossz is és jó is. Oszlani kezdtek a téések, vesztették el az emberek a munkahelyüket, de az volt a benyomásunk, mintha a falvak valahogy rendeződnének. Mintha néhány önkormányzat ügyelne a rendre, az összképre. Lehet, hogy nemcsak az önkormányzat, de az emberek is. Elhagyott, romos kastélyok állítottak helyre, új üzletek nyíltak, s egyre jönnek a becsületes és maffiózó vállalkozók egyaránt. Megjelentek a zöldek a környéken, gyógynövényt gyűjtetnek a munkanélküli cigánnyal, mások biogazdálkodásra adják a fejüket változó sikerrel. Egyre több helyen kapaszkodik meg bogáncsként a természet vonzásába került fiatal ezen a tájon, a java marad, vállalja a nehézségeket. Az átmenet nehéz, az embereket leszoklatták az önálló döntésekről, az alkalmazotti tudat mélyen benne van az emberekből.

A tájra s környékére felfigyeltek külföldön is, bajorok, svájciak telepedtek meg rövidebb-hosszabb időre a környéken, akik egyszerűen megszerették a vidéket. Szerencsére még nincsenek shopok és játékkaszinók.

Elég Lukafának egyelőre a kugli, ezért „komplet-tiroztuk” a kugliházat, a helyi mesterek segítségével becsupolták a tetejét, feljárt, hidacsát ácsoltunk hozzá. Jöhetett ezidén most már valami szimbolikus-hasznos, hogy alkalmazkodjunk az általános folyamatokhoz. Egy faszobrász líu korpusza fölé emeltünk egy egyszerű védőállványt, hogy eső s hó csak nehezen érje.

A gyakorlatok haszná bizonyos szakmai – egyszerű faipari – műveletek elsajátítása mellett a kreati-

Készül a kuglító fedélszéke

vitás, a gyors, időszorította döntési helyzetekben a legjobb megoldás megtalálása, az évfolyamközösség erősítése volt. Nem elhanyagolható szempont egy másik Magyarország valós állapotának felvillantása, a kistelepülések sorsának megértetése. Mindezekre jobbára csak jelzesszerűen jut idő, de még így is több, mint a semmi. Elgondolkoztató, hogy idén nyáron már két környékbeli településen is dolgoztak elszánt skót fiatalok – a PHARE program keretében – Széplakon és Gyűrűfűn, – ahol közösségi hajlékokat építenek. Talán az ő segítségük is hozzájárulhat a táj újbóli, étellel való megtöltéséhez. S ha fontos lehet e vidék sorsa a távoli skótoknak, miért ne lenne fontos a magyar főiskolásoknak?

A kész kugliház 1991

